

ප්‍රානීයමි – අංක දළොස්ම

Daniyeli 11:40 na Kufunguliwa Tatu kwa Unabii

Jeff Pippenger

2025-09-12

Ndima ya makumi mana ya Danieri gumi ne imwe ndiyo imwe yendima dzakadzama zvikuru muBhaibheri. Inomirira kusunungurwa kwechisimbiso chebhuku raDanieri muna 1798, 1989, na2023. Nguva nhatu idzo bhuku rakasunungurwa chisimbiso dzinoratidza kupera kwekuparadzirwa kwe“nguva nomwe.” Gore ra1798 rakaratidza kupera kwemakore zviuru zviviri nemazana mashanu nemakumi maviri ekuparadzirwa akatanga muna 723 BC apo Asiria yakatapa marudzi gumi okumusoro ikaenda nawo kuutapwa. Gore ra1989 rakaratidza kupera kwemakore 126 kubva pakupanduka kwa1863, apo Chechi yeSeventh-day Adventist yakaisa parutivi zviri pamutemo “nguva nomwe” dzaRevhitiko makumi maviri nenhanhatu. Gore ra2023 rakaratidza kupera kwemazuva matatu nehafu ezvapupu zviviri zvaZvakazarurwa gumi neimwe zvafa mumugwagwa. Pakupera kwemakore 2,520, (makore 126 nemazuva 3½—zvose zviri zviratidzo zve“nguva nomwe”) bhuku raDanieri rakasunungurwa chisimbiso.

Dada White vanotizivisa kuti muna 1798 zvakanga zvichidikanwa kuti vanhu varatidzwe zviitiko zvine chokuita nekuvharwa kwenguva yomuedzo. Paanonyora chokwadi ichi, ari kuratidza nhorooondo dzinofambirana, nokuti anomirirawo shoko ramazuva okupedzisira sezviitiko zvine chokuita nekuvharwa kwenguva yomuedzo. Achitaura pamusoro penhorooondo yevaMillerite, anonyora:

“Zvaidikanwa kuti vanhu vamutsirwe kuti vazive ngozi yavo; kuti vamutsekudzwe vagadzirire zviitiko zvinorema uye zvine mutsindo zvine chokuita nokupera kwenguva yenyasha.” *The Great Controversy*, 310.

Mayelana lezinsuku zokucina, uyabhala:

“Kristu asati arovererwa pamuchinjikwa, Muponesi akatsanangurira vadzidzi vake kuti aifanira kuurayiwa uye kumukazve kubva muguva, uye ngirozi dzaivepo kuti dzisimbise mashoko ake mundangariro nomumwoyo. Asi vadzidzi vaive vakatarisira kununurwa kwenyika ino kubva pajoko reRoma, uye vakanga vasingagoni kugamuchira pfungwa yokuti Iye, uya akanga akatarirwa netariro dzavo dzose, aitofanira kutambura rufu runonyadzisa. Mashoko avaida kuyeuka akadzingwa mundangariro dzavo; uye nguva yokuedzwa payakasvika, yakavawana vasina kugadzirira. Rufu rwaJesu rwakaparadza tariro dzavo zvizere sokunge akanga asina kumbovanyevera. Naizvozvo muzviporofita ramangwana rinovhurwa pamberi pedu zvakajeka sezvarakavhurirwa vadzidzi namashoko aKristu. Zviitiko zvine chokuita nokupera kwenguva yenyasha nebasa rokugadzirira nguva yokutambudzika, zvinoratidzwa pachena. Asi vazhinji havana kunzwisisa chokwadi ichi chinokosha kupfuura sokunge chakanga chisina kumboratidzwa. Satani anorinda kuti abvise pfungwa dzose dzingavaita vakachenjera kukuponeso, uye nguva yokutambudzika ichavawana vasina kugadzirira.” *The Great Controversy*, 595.

Ujumbe wa Wamillerite ulifunguliwa mwaka 1798, nao uliwasilisha “matukio yanayohusiana na kufungwa kwa muda wa rehema.” Alipokuwa akisema juu ya siku za mwisho, anatumia historia ya wanafunzi kuonyesha ukweli kwamba “matukio yanayohusiana na kufungwa kwa muda wa rehema” ndiyo yanayowafanya watu kuwa na hekima hata kupata wokovu, lakini hayaeleweki. Jumbe zilizofunguliwa mwaka 1798, 1989, na 2023 zilikuwa jumbe zilizotambulisha “matukio yanayohusiana na kufungwa kwa muda wa rehema.”

Ndima ya makumi mana inomirira mutsara wenhorooondo apo bhuku raDanieri rinosvinudzwa katatu. Muna 1798 chiono chaDanieri cherwizi rweUlai, chinomirira zvitsauko zvinomwe kusvika zvipfumbamwe, chakasvinudzwa. Muna 1989 chiono chaDanieri cherwizi rweHidhekelu, chinomirira zvitsauko gumi kusvika gumi nembiri, chakasvinudzwa. Muna 2023 nhorooondo yakanga yakavanzwa yendima ya makumi mana yaDanieri gumi neimwe yakasvinudzwa.

Nhorooondo yendima yemakumi mana inomirira nguva kubva muna 1798 kusvika kumutemo weSvondo wendima yemakumi mana neimwe, iyo iri nhorooondo yeUnited States, iyo zvakare iri chikara chepanyika cheZvakazarurwa gumi nenhatu, muporofita wenhema weZvakazarurwa gumi nenhanhatu, uye umambo hwechitanhatu hweuporofita hweBhaibheri. Nhorooondo imwe cheteyo inomiririrwa mundima yemakumi mana yaDhanieri gumi neimwe inomiririrwawo mundima imwe chete mubhuku raZvakazarurwa.

Ndikaona mnyama mwingine akipanda kutoka katika nchi; naye alikuwa na pembe mbili kama mwana-kondoo, naye akanena kama joka. Ufunuo 13:11.

Vhesi iri, sezvakaita mundima yemakumi mana, inhorooondo inotanga neMitemo yeAlien neSedition ya1798 uye inopera nemutemo weSvondo apo rudzi runotaura seshato, inhorooondo inotanga apo Roma yepapa inobviswa pachigaro choushe uye inopera apo Roma yepapa inodzorerwa pachigaro choushe. Nhorooondo inomiririrwa naZvakazarurwa 13:11 naDhanieri 11:40 zvose inotanga nekubviswa kweumambo hwechishanu hwechiporofita cheBhaibheri uye inopera nekubviswa kweumambo hwechitanhatu hwechiporofita cheBhaibheri.

Miaka “sabini” ambayo Babeli ilitawala kama ufalme wa kwanza wa unabii wa Biblia hadi ufalme wa pili wa unabii wa Biblia inawakilisha historia ya aya ya arobaini tangu mwaka 1798 hadi sheria ya Jumapili.

Zvino zvichaitika nezuva iro, kuti Tire richakanganwikwa kwemakore makumi manomwe, maererano namazuva amambo mumwe; uye pakupera kwamakore makumi manomwe Tire richaimba sehure. Tora rudimbwa, ufambe-fambe muguta, iwe hure wakakanganwikwa; ridza zvinonzwika zvinofadza, imba nziyo zhinji, kuti urangarirwe. Zvino zvichaitika pakupera kwamakore makumi manomwe, kuti Jehovha achashanyira Tire, naro richadzokera kumubhadharo waro, richifeva noushe hwise hwenyika dzapasi pose pamusoro pechiso chenyika. Isaya 23:15–17.

Mbiri ya 1798 kufika ku lamulo la Lamungu ilinso ndi mbiri ya nthawi imene hule la Turo layiwalika monga kwalembedwera pa Yesaya 23, pamene ikufotokoza nthawi imeneyo monga “zaka makumi asanu ndi awiri” ndiponso monga “masiku a mfumu imodzi.” Kuchokera kwa Nebukadinezara kufika kwa Belesazara ufumu woyamba wa uneneri wa m’Baibulo unalamulira;

chotero uku kukusonyeza mwa chithunzi ufumu wachisanu ndi chimodzi wa uneneri wa m’Baibulo, umene unayamba ngati mwanawankhosa koma umatha kulankhula monga chinjoka. Nebukadinezara akuimira wotsatira wa Mwanawankhosa, ndipo Belesazara akuimira wotsatira wa chinjoka.

Historia ya mwaka wa 1798 mpaka sheria ya Jumapili pia ndiyo historia ya wale malaika watatu wa Ufunuo kumi na nne, ikianzia na matengenezo ya Wamillerite na kuishia na matengenezo ya wale mia moja arobaini na nne elfu. Ujumbe wa wale malaika watatu ni ujumbe wa saa ya hukumu. Wamillerite walitangaza matukio yanayohusiana na kufunguliwa kwa hukumu, na wale mia moja arobaini na nne elfu hutangaza matukio yanayohusiana na kufungwa kwa muda wa rehema.

Zviitiko zvine chokuita nekupera kwenguva yenyasha zvinoratidzwa pamitsara yemuporofita yemukati neyekunze, uye zviitiko zvacho zvinoitika zvikurukuru munhoroondo inomiririrwa nendima yemakumi mana yaDanieri gumi neimwe. Zviitiko zvendima yemakumi mana zvinopera pamutemo weSvondo muUnited States, naizvozvo zviitiko zvekuunganidzwa kwekupedzisira kwevamwe vana vaMwari vachiri muBhabhironi hazvimirirwi mundima yemakumi mana; kunyange zvakadaro, dambudziko rinobva rasangana nenyika panguva iyoyo rinenge richangopera muUnited States. Zviitiko izvozvo zvinomiririra kutongwa kweUnited States uye kunatswa kwekereke yaMwari kereke isati yakwidziridzwa sechiratidzo.

Awon isèlè inú tí ó ní ibàsepò pèlú iparí àkókò idánwò fi isé Kristi hàn gégé bí Àlùfàà Àgbà nínú píparí àšírí Olórún láàrín àwọn èniyàn Rẹ̀ tí ojò ikeyìn. Àwọn isèlè òde sí fi ipa ti Orílẹ̀-èdè Amérikà hàn nínú mímú agbára padà bọ̀ sí ọwọ̀ ijọ̀ pòòpù. Gbogbo itàn Orílẹ̀-èdè Amérikà gégé bí ijọ̀ba kẹfà nínú àsọtélẹ̀ Bíbélì, gbogbo itàn Laodicea, ñ sèlẹ̀ lákòókò itàn tí ẹsẹ̀ ogóji sàpẹ̀rẹ̀.

Mitsara yemukati neyekunze iri mundima yemakumi mana inomiririrwa nenyanga mbiri dzechikara chepanyika. Nyanga yeRepublicanism ndiyo mutsara wekunze, uye nyanga yeProtestantism ndiyo mutsara wemukati. Mitsara yose iri miviri iyi iripo mukati menhoroondo yehumambo hwechitanhatu, uye pakuguma kwenhoroondo yehumambo hwechitanhatu kutonga kwaMwari kunouyiswa pamusoro penyanga dzeProtestant neRepublican dzose. Shoko rinoratidza zviitiko zvine chekuita nekuvharwa kwemukana wenyasha ndiro shoko rinoratidzawo zviitiko zvinouyiswa pamusoro peUnited States apo ichizadza mukombe wayo wenguva yekuedzwa. Shoko rinoratidza zviitiko zvine chekuita nekuvharwa kwemukana wenyasha ndirowo shoko rinoratidzawo zviitiko zvinouyiswa pamusoro peSeventh-day Adventism apo ichizadza mukombe wayo wenguva yekuedzwa.

Mukati me nhoroondo yendima makumi mana, bhuku raDanieri rinosvinudzwa katatu, uye nguva imwe neimwe yadzo nhatu inobudisa mutsetse wemukati nowokunze unoratidza zviitiko zvine chokuita nokuvharwa kwenguva yomukana wokuyedzwa. Chimwe nechimwe chezviratidzo zvitatu izvi chinotungamirirwa nokupararira kwe“nguva nomwe.” Naizvozvo, ndima makumi mana inomiririra nhoroondo kubva muna 1798 kusvikira kumutemo weSvondo, uye zviratidzo zvechiporofita zviru mukati meiyoro nhoroondo ndizvo “zviitiko zvine chokuita nokuvharwa kwenguva yomukana wokuyedzwa.” Mukati me nhoroondo yendima makumi mana, mutsetse

wemukati unomirira kuchinja kubva kuFiradherfia kuenda kuRaodhikia pakutanga, uye kuchinja kubva kuRaodhikia kuenda kuFiradherfia pakuguma. Pakutanga pakamirira kufamba kwekuvandudza sezvinoratidzwa nomufananidzo wevasikana gumi, uyo wakafananidzira kufamba kwekuvandudza pakuguma uko kwakazadzisawo mufananidzo iwoyo kusvikira pashoko rimwe nerimwe rawo.

Muvhuso wa Millerite wa Filadelfia wo thoma nga u dādzē ha “zwifhinga zwa sumbe” zwa Levitiko fumbili-rathi nga 1798, ha tevhela u dādzē hune ha dovha ha vha hone ha “zwifhinga zwa sumbe” nga 22 Tshimedzi 1844. Nga fhasi ha 1856, James White na Khaladzi White vho no vhona wonoyo muvhuso sa u re maemoni a Laodikea. Nga wonoyo nwaha wonoyo, tshedza tshiswa nga ha “zwifhinga zwa sumbe” tsho netshedzwa kha gandiso ya tshiofisi ya kereke ye ya sa vhuya ya fhela. “Zwifhinga zwa sumbe” zwo dādzē nga 1798, nahone nga murahu William Miller a wana “u thoma ha ngavhelelo ya ngoho,” sa zwe Khaladzi White a zwi vhidza; nahone u thoma ha ngavhelelo ya ngoho ho vha hu “zwifhinga zwa sumbe.” 1798 ho vha hu u dādzē ha “zwifhinga zwa sumbe”; nga murahu ha zwenezwo Miller a ita muthu wa u thoma wa mutheo wawe nga ha “zwifhinga zwa sumbe” musi bugu ya Daniele i tshi pfuñululwa. Nga murahu ha zwenezwo, 22 Tshimedzi 1844 ho sumbedza u dādzē hune ha dovha ha vha hone ha “zwifhinga zwa sumbe,” zwine zwa tevhelwa nga tshanduko kha muvhuso u bva Filadelfia u ya Laodikea nga wonoyo nwaha wonoyo we tshedza tshiswa nga ha “zwifhinga zwa sumbe” tsha si fhedziswe. Nga 1863, zwe zwa vha zwo vha muvhuso wa Millerite wa Filadelfia u swika 1856 musi u tshi shanduka wa vha muvhuso wa Millerite wa Laodikea, zwa vha kereke yo nwaliswaho nga mulayo, nga maandā fhasi ha maitele na dzikhathelelo dza Nndwa ya Vhadzulapo na u tsireledza vhaswa vha kereke. Muvhuso wo fhela nga 1863 musi u tshi vha kereke. Minwaha ya sumbe phanda hazwo, nga 1856, Laodikea yo vhea thungo mulaedza wa tshedza tshiswa kha thero yeneyo ya ndeme, ye ya vha yone muthu wa u thoma wa u wanala ha vhuborofita ha William Miller.

Ukufamba kweMillerite kanye lokukhanya okubizwa ngokuthi “ukuqala kwechungechunge leqiniso,” ukukhanya “kwezikhathi eziyisikhombisa,” kwembulelwa ubuholi benhlanganiso yaseLawodikea, okwathi kancane kancane babeka eceleni isifiso sokugcina “izikhathi eziyisikhombisa”; kwathi ekupheleni kweminyaka eyisikhombisa (“izikhathi eziyisikhombisa”) ngo-1863, kwavezwa itshathi elitsha lomyalezo wesiprofetho lingelakho nokukodwa ukukhuluma “ngezikhathi eziyisikhombisa.”

Muna 1863 kuguma kwouporofita hwaIsaya hwemakore makumi matanhatu namashanu kwakaguma chaiko panzvimbo pahwakatangira, nehondo yomunyika pakati pokumusoro nokumaodzanyemba. Nyaya yeuranda muna 1863 yakanga yambofanotaurwa nokutapwa kwoumambo hwokumusoro nehwokumaodzanyemba mukuzadziwa kwe“nguva nomwe,” uye uranda hwakaendeswa mauri Israeri hwakanyatsomiririra zvakafanira nyaya dzouranda pakuguma. Gore ra1863 rinomiririra kuguma kwechimiro chouporofita chakavakirwa paouporofita hwaIsaya hwemakore makumi matanhatu namashanu.

Na dice Jiova na Turaga na Kalou, “Ena sega ni tudei, ena sega talega ni yaco. Ni sa Damasiko na ulu i Siria, kei Reisini na ulu i Damasiko; ia ni bera ni oti e onosagavulu ka lima na yabaki, ena ramusu o Ifireimi me kua ni dua na nona matanitu. Sa Samaria na ulu i Ifireimi, kei na

luvei Remalia na ulu i Samaria. Kevaka dou sega ni vakabauta, dou na sega dina ni vakataudeitaki.” Aisea 7:7–9.

Kana chikanzwisiswa nenzira yakarurama, uporofita uhwu hunotanga muna 742 BC hunoratidza zviratidzo zvitatu mukati menguva yemakore makumi matanhatu namashanu. Zviviri zvezviratidzo izvi zvinoratidza nzvimbo dzekutangira dzemakore zviuru zviviri namazana mashanu namakumi maviri ekutapwa nouranda zvehumambo hwokuchamhembe nehwokumaodzanyemba hwaIsraeri. Muna 742 BC humambo hwokuchamhembe nehwokumaodzanyemba hwakanga huri muhondo yevagari vomunyika imwe chete, uye marudzi gumi okuchamhembe akanga aita sungano neSiria kuti apinde nechisimba muhumambo hwokumaodzanyemba hwaJudha. Makore gumi namapfumbamwe gare gare, muna 723 BC, marudzi gumi okuchamhembe akatapwa akapinzwa muuranda navaAsiria. Makore makumi mana namatanhatu gare gare, muna 677 BC, vaAsiria vakabata Manase vakamuendesa kuBhabhironi. Makore zviuru zviviri namazana mashanu namakumi maviri mushure ma723 BC anosvika pa1798, nguva yokuguma nokutanga kwendima makumi mana. Makore makumi mana namatanhatu gare gare “nguva nomwe” dzakanangana nehumambo hwokumaodzanyemba dzakatanga muna 677 BC dzakapera muna 1844. Makore gumi namapfumbamwe gare gare, muna 1863, hunhu hwouporofita hwa742 BC hunomiririrwa chaizvoizvo kusvika patsamba chaiyo. Hondo yevagari vomunyika imwe chete pakati pehumambo hwokuchamhembe nehwokumaodzanyemba iri kuitika muna 742 BC nomuna 1863. Muna 742 BC, chiporofita chakapiwa naIsaya kuna Mambo Ahazi akaipa chaiva pamusoro pouranda hwaiswederwa hwehumambo hwokuchamhembe nehwokumaodzanyemba; uye muna 1863, panguva chaiyo yepakati peHondo Yevagari vomuNyika Imwe chete, Mutungamiri Lincoln akazivisa Chiziviso Chokusunungura Varanda, achitanga muitiro wokupedza uranda. Yambiro yakapiwa kuna Mambo Ahazi akaipa muna 742 BC yakapiwa munyika chaiyo inobwinya, ichifananidzira shoko rakapiwa naLincoln munyika yomweya inobwinya.

Makore manomwe mushure mokunge mashoko e“nguva nomwe” aHiram Edson abudiswa muna 1856, Adventism yakaburitsa chati ya1863 iyo yakabvisa dzidziso yeMillerite ye“nguva nomwe,” nokudaro ichiisa mubvunzo pamusoro pezvikuvo zvizhinji apo Ellen White anodzidzisa kuti tinofanira kudzikorora mashoko evaMillerite, uyewo kuti tinofanira kudzivirira kuti mashoko iwayo arege kurwiswa. Mugore iroro rimwe chetero vakava kereke yakanyoreswa zviru pamutemo. Pane zvimwe zvakawanda zvinogona kunyorwa pamusoro pa1863 nezvazvinoreva zvechiporofita, asi chandiri pano kucherechedza ndechekuti pane zvapupu zvinoverengeka, zvemukati nezvekunze, zvinoratidza kupanduka kwa1863, kungava kupanduka kwekunze nematunhu ekumaodzanyemba, kana kupanduka kwemukati nekurambwa kwechokwadi chokutanga chenheyo. 1863 chimwe chezviitiko zviru mukati menhorondo yendima makumi mana chinomirira chiratidzo chenzira chinoumba “zviitiko zvine chokuita nokuvharwa kwenguva yomuedzo.”

1863 inopindirana nokutanga kwamakore makumi mana murenje kweIsraeri yekare chaiyo. Pakupera kwamakore makumi mana iwayo, Joshua akatungamirira Israeri yekare kupinda muNyika Yakapikirwa, vakaparadza Jeriko, uye vakataura chituko pamusoro paani naani aizovakazve Jeriko. Muna 1863 hutungamiriri hweAdventism yeRaodhikia hwakavakazve Jeriko.

1863 inomiririrwa pakutanga nepamagumo emakore makumi mana murenje. 1863 chiratidzo chemuporofita chinosunga pamwe chete nhorondo yemitsetse yekunze neyemukati yenhoroondo yendima yemakumi mana. Kune kereke yechinomwe, “kereke yakatongwa,” sezvinoreva shoko rokuti “Raodhikia,” ichipinda munguva inomiririrwa nechizvarwa chose chichifira murenje. Panguva imwe cheteyo, purezidhendi wokutanga weRepublican ari kutanga basa rokusunungura varanda, nokudaro achimiridzira nemufananidzo maPurezidhendi okupedzisira eRepublican avo vachaisa mutemo wechiuto munguva yenhamo inotungamirira kune zvinodanwa nokufemerwa kuti “kugarara kworudzi.”

Muzviratidzo zvokutanga, muzviratidzo zvokuguma zvinomiririrwa, uye zviitiko zvakabatana nekuvharwa kwokutongwa zvakafananidzirwa nezviitiko zvakabatana nokuvhurwa kwokutongwa. Kumukira paKadheshi mukuramba shoko raJoshua naKalebhu pakutanga kwamakore makumi mana kwakafananidzira kumukira kwaMozisi mukurova Dombo paKadheshi pakuguma kwamakore makumi mana. 1863 inoratidza mutemo weSvondo apo Laodhikia inorutsirwa kunze kwomuromo waShe, uye apo varume vakuru makumi maviri navashanu muJerusarema vari kukotamira zuva muna Ezekieri chitsauko 8, uye apo Shiro inodzokororwa pamusoro paavo vanovimba namashoko enhema anoti, “temberi yaJehovha tiri isu.”

Ticharamba tichienderera mberi nechidzidzo ichi chePaniumi munyaya inotevera.